

գրսեանի թէ ինչու իսիրիոս մէկ անգամ գէթ չի յիշել ասորական թարգմանութիւնը երբ յունականին զանազան տեսակները իրարու հետ կը համեմատէ և զանց չընել երբայականն ալ վկայութեան կանչելու. մեր կարծեօք «սա թարգմանի յասորի գրոցս» Աստուածաշնչի Յորայ գրոց յաւելուածին հետ կցուած այդ խօսքին մէջ կարելի չէ ազգութեան ակնարկող յիշատակութիւն մը փնտռել, և սմանիկը եւ թէ եկամուտ չէ հայերենի մէջ, զուրկ է անշուշտ որ և է նշանակութենէ: Եւ կ'ուզենք հետեւեալ թէ իսիրիոս ապահովապէս յունարէն քան թէ ասորերէն գրած է. մեր այս համոզումը կը հաստատեն իսիրիոսի գրուածներուն մինչև ցարդ զըտնուած յոյն հատակոտորները. վերը յիշուած յամենասուրբ Աստուածածինն ճառին հայերէն թարգմանութիւնը, և հուսկ Յորայ մեկնութեան թարգմանութեան վրայ ալ տողորուած յոյն բնագրին ազդեցութիւնը: Գաղղիացի ծանօթ բանասէր արքայն Batiffol տեսնալով Ղևտական գրոց մեկնութեան լատիներէն միայն մնացած բնագիրը, կը տարակուսի անոր նոյն լեզուով գրուած ըլլալուն՝ ըսելով. «Ինչու ռուսարանուած խնդիր չէ թէ բնագիրը լատիներէն էր թէ յունարենէ թարգմանուած»։ ուրեմն կը վերջացնենք ըսելով. իսիրիոսի ասորական ծագումն ունեցող փաստերը դեռ կը պակսին:

Իսիրիոսի Յովբայ մեկնութեան մասին ըրած մեր այս տեսութիւնը բաւական պիտի ըլլայ անշուշտ հաստատելու թէ ստուգիւ գրական գանձու մը վրայ է որ կ'ուզենք ուսումնասիրաց ուշադրութիւնը դարձնել. որոնց երախտապարտ պիտի մնանք եթէ հաճին մեզ նշանակել ամբողջական օրինակ մը կամ նոյն իսկ հատուածներ գրչագրաց մէջ, վերականգնելու համար մեր մատենադարանին միակ ու հին գրչագրին թերի մասերը¹:

Աւելորդ չենք համարիր սոյն գրչագրին յիշատակարանին մէկ կտորը արտատպելու Սիսուանէն (էջ 119), ուր Հ. Ալիշան Բարձրբերդի վրայ խօսած առնել կարևոր տեսած է յիշատակել ձեռագիրս և անոր գրիչը:

Հ. Բ. ԶԱՐԵԱՆ

Ա Ռ Ժ Ա Մ Ա Յ Ն

Մ Յ Ա Ա Դ Ե Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Պ

... 1841 1842 ցոգոստ.

Պետրոս առ խոնարհութեան շներէր Յիսուսի գոտան լուանալոյ, ուր ծայրագոյն խոնարհութիւնն զայն պահանջէր. հարկ եղև փոքու խոնարհութեանն փոխել ի հնազանդութիւն և տալ տեղի մեծին:

*

Վարձս խստացաւ բաժակի միոյ ջրոյ. արդ եթէ Հրէից ի ծարաւել նորա ի խաչին՝ մատուցեալ էր ջուր, ո՞չ արդեօք ուրումութիւն գտանէին:

*

Սիրտ մանկութեան դիւրավառ է որպէս գյարդ, իսկոյն վառի ի նա հուր հեշտութեան, և թէ խուն մի անագանէ՝ ո՞հ, ի սպառ ճարակի և խամրէ:

*

Ի վաճառսփողոցս սրտի ամենայն վաճառք գտանին. մտաց է ընտիր առնել:

*

Իբրև ժամացոյց կարգեցաք յԱստուծոյ, որոյ արտաքին պահպանակ՝ իրանք են, ճոճանակ սիրտն է կախիալ կարմրալար երակօք, և անիւք՝ լեարդքն են և այլ գործարանք, ծանրոցք՝ թոքքն, հնչող՝ լեզուն, ղոնչող՝ կոկորդն, ղոգանջ՝ շունչն, ապակի՝ երեսքն, ժամացուցակ՝ ճակատն, ժամք՝ խորշումք և զիծք նորին, վայր-

1. Հմտ. An. lit. chrét. 1894, էջ 816.

2. Պաշտօնապէս Բ. Գ. և Թ-Ժ. հատրէն, բաց աստի քանի մը տողեր ու բառեր:

կեանք՝ հերքն, ցուցակ՝ աշքն, լարիչ՝ միտքն, չափ ժամանակին՝ կեանքն, դադարումն՝ մահ, քայքայումն՝ զխակն, եղծումն՝ գեղեզմանն, շարժումն՝ վերացեալ՝ հոգին, և տեղողութիւն նորա... օր մի անհաստատ ըստ կլիմայից՝ ուրեք կարճ և ուրեք փոքր մի երկար:

Որհաս՝ երկունք, մահ՝ ծնունդ յաւիտեանականութեան:

Ամենընկալ բաժակ է կրից սիրտ, է որ առանձինն հեղանի և է որ միահաղոյն. է որ իջեալ ի խորս անշարժ կայ, և է որ փոփրացեալ ի վեր ցայտէ. այլ յոլովք ի յատակս և յերեսս նորա թողուն զգիրտ:

Սէր՝ հաճութիւն էութեան անձին, որպէս և յԱստուած:

Ամենայն բոյսը ընծիւղին յանգաստանս սրտից, զոր կամիս խլիս և զոր կամիս ոչ:

Բազում անգամ յանտեսութեան աչաց հզօրատես լինին միտք, որպէս ի Հոմեր, յԱիսան, ի Միլտոն, ի Գոգլիով, ի Վիրգիլ աշակաթ, ի Տրիւլ, ևն:

Լերինք գլուխք են երկրի յորս իջանէ ցօղ օրհնութեան երկնից և անտի ծաւալի յընդհանուր մասունս:

Ձինչ քան զաշխատութիւն ծանր, և զինչ քան զհանգիստ քաղցր, այլ սա չկարէ բայց զհետ գալ զառաջնոյն:

Մկանունք ալիաց յարեուն լուսոյ արծաթափայլք, իբրև զբահաւոր զօրականք կուռ զհետ միմեանց ի չու:

Անձուկ են մուտք գերեզմանին, և հանեն ի լայնարձակ ճանապարհս յաւիտեանից:

Ժամանակ ծախեալ յօգուտ կարճ է այլ պտղաւէտ. ժամանակ վայրապար՝ երկար է այլ անպտուղ:

Ձինչ էի. զինչ եղէ. զինչ եմ. զինչ կարէի լինել. զինչ կարեմ լինել. զինչ լինելոց եմ:

Յ՝8 Յուլիսի ի պահու խաւարման արեւու.
1842

Արեգակնդ, անդրանիկ երկնից. առ քեզ ակնարկեն թիւր աչկունք լուսաւորեալք առ ի քէն և նսեմացեալք ի խաւարեւն քո. յորժամ վարդազոյն վառեալ յառնես ընդ արշալուրջս, յորժամ իշխանական փառօք յայտնիս ի միջօրէի, ոչ որ հայի ընդ քեզ, քանզի յուսան ի քեզ, իսկ այժմ քաղձեալ տրտմիս... Ահա խաւար, ահա գիշեր... արեւ, արեւ, ահ, մի փախչիր, թուիմ ընդ քեզ զաչացս լոյս կուրուսանել... ահա լուսին դաւաճանեալ արկ զքև գրօղ իւր... աստեղք ընդէ՞ր յամեն եթէ գիշեր է... Ահ, այսպէս ի խաւարել արեւուս կենաց՝ աչք որ այժմ չհային ընդ իս՝ դարձցին ընդ իս դարձցին միանգամ... Այլ ստուեր լուսոյն զղջացեալ ի քէն ի բաց կայ... և իբրև զճրագ վառիս դու ի կուսէ... և տակաւ անէ լոյսն քո... Մահացուք անդրէն զաչս ի բաց դարձուցանեն... այլ իմ արեւուն խաւարելոյ ոչ առաջինն դարձցի լոյս, այլ լոյս սկզբնական, լոյս երեսաց Աստուծոյ. և եղէց ես արեգակն գերծ ի մթարից յաւիտեանս...

Հ. Ղ. ԱՄԵՆ

Շարայայրիկ

Ոչ ոք չատ կը սորվի՝ եթէ չատ չի մտածէ. յարատե մտածելը՝ միակ և հասարակ ճանապարհն է՝ գիտութեան (Խօզմինի)

Գիտութիւնը յիմարութիւն է՝ եթէ ողջմտութիւնը զայն չի կառավարէ:

Մարդուս համար իւր սեպհական կամքն աւելի բռնակալ չի կայ: